

Patērētāju tiesību
aizsardzības centrs

Liftu drošības un tehniskās uzraudzības jaunais regulējums

Nilss Sprogis
Patērētāju tiesību aizsardzības centra
Bīstamo iekārtu un metroloģiskās uzraudzības daļas vadītājs
e-pasts: nilss.sprogis@ptac.gov.lv
tālrunis: 68806540

23.02.2022.

Jaunais regulējums būtiskās izmaiņas

Ministru kabineta 2020. gada 17. novembra noteikumi Nr. 679 "Liftu un vertikālo cēlējplatformu drošības un tehniskās uzraudzības noteikumi".

- Nodalītas būtiskās drošuma prasības lietošanā pirms «CE» liftiem, «CE» liftiem un vertikālajām cēlējplatformām;
- Izmainīta vertikālo cēlējplatformu definīcija, kuras klasificējas kā bīstamās iekārtas;
- Iekļauta prasība par liftu drošuma novērtēšanu un risku novēršanu, liftiem, kas uzstādīti līdz 2000.gada 1.septembrim;
- Izmaiņas inspicēšanas institūciju vērtējumu sistēmā (jaunā sistēma būs līdzīga kā automašīnām ejot tehnisko apskati);
- Paplašināts saraksts ar gadījumiem, kuros veicama lifta vai cēlējplatformas ārpuskārtas tehniskā pārbaude;
- Inspicēšanas institūcijām nav pienākums izsniegt izdrukātu tehniskās pārbaudes protokolu (paredzēts, ka valdītāji piekļūst protokoliem caur BIR).

Patērētāju tiesību
aizsardzības centrs

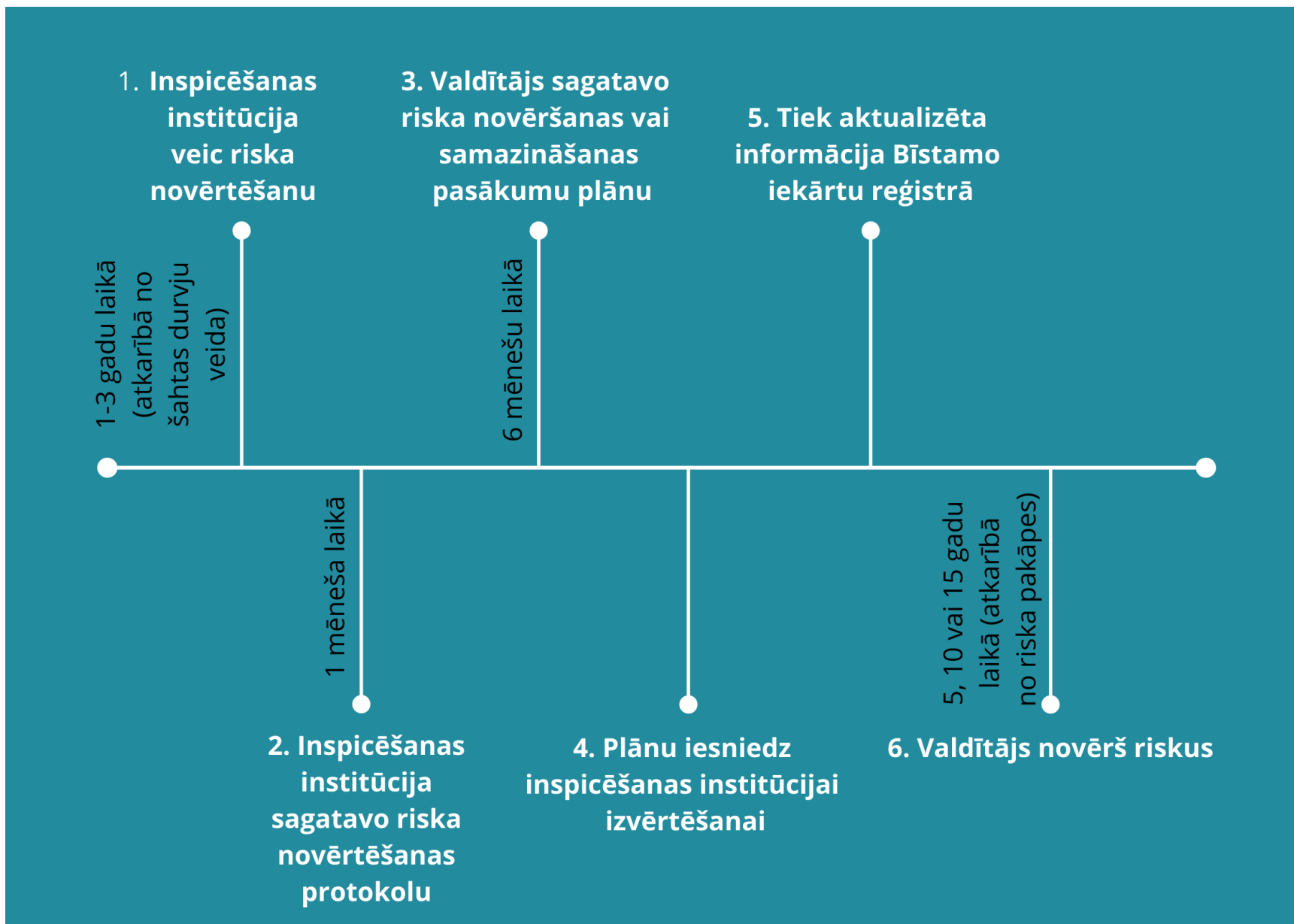
Būtiskās drošuma prasības un drošuma līmeņa paaugstināšana

Ministru kabineta 2020. gada 17. novembra noteikumi Nr. 679 "Liftu un vertikālo cēlējplatformu drošības un tehniskās uzraudzības noteikumi".

	Pirms “CE” lifti	«CE» lifti	Vertikālās cēlējplatformas
Apraksts	Lifti uzstādīti un laisti tirgū līdz 01.09.2000. pirms Latvija pārņēma ES harmonizētās prasības par liftu atbilstības novērtēšanu.	Lifti marķēti ar CE atbilstības marķējumu, uzstādīti no 01.09.2000. atbilstoši ES harmonizētajām prasībām.	Mašīnekārtas, kuras līdzīgi kā liftus izmanto ēkās un konstrukcijās noteiktu stāvu apkalpošanai, bet kuru pārvietošanās ātrums nepārsniedz 0,15 m/s un pacelšanas augstums ir > 3 m.
Būtiskās prasības	Jauno noteikumu 3.2.apakšpunkts un II nodaļa.	Jauno noteikumu 3.1.apakšpunkts un Ministru kabineta 2016.gada 5.aprīļa noteikumu Nr.206 “Liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas un atbilstības novērtēšanas noteikumi” 3.nodaļa.	Jauno noteikumu 3.3.apakšpunkts un Ministru kabineta 2008.gada 25.marta noteikumu Nr. 195 "Mašīnu drošības noteikumi« 9.nodaļa.
Drošuma līmeņa paaugstināšana lietošanā esošām iekārtām	Jauno noteikumu III nodaļa. Drošuma paaugstināšana veicama pakāpeniski, atkarībā no konstatētā riska pakāpes.	Nav paredzēts	Nav paredzēts

Kopsavilkums liftu drošuma novērtēšana un risku novēršana

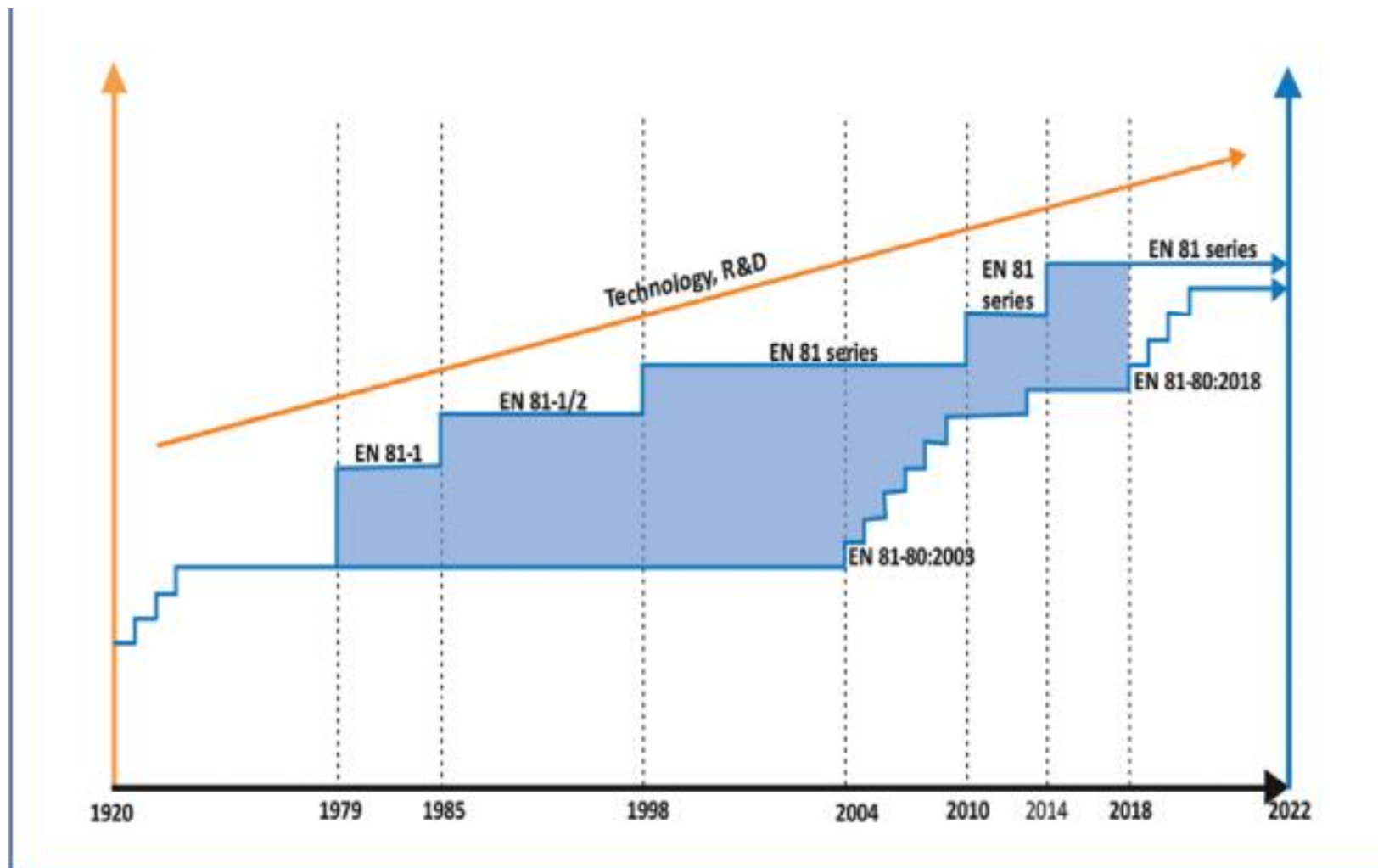

Liftu drošuma novērtēšana

- Šobrīd lietošanā atrodas ≈ 3800 lifti, kuriem būs nepieciešams veikt drošuma novērtēšanu. Lifti ir uzstādīti pirms 2000.gada 1.septembra, kad stājās spēkā noteikumi par liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas atbilstības novērtēšanu, kuros ir ietvertas Eiropas savienības harmonizētās prasības;
- Lifti tika uzstādīti saskaņā ar uzstādīšanas laikam piemērotiem drošības līmeņiem. Šie līmeņi ir zemāki nekā mūsdienu drošības līmeņi.

Liftu drošuma līmeņa attīstība

Liftu drošuma novērtēšana

Liftu drošuma novērtēšanu veic ne vēlāk kā:

- 2023.gada 1.aprīlim– liftiem ar manuālām šahtas durvīm, kuru šahtas durvju slēgierīce nav aprīkota ar papildu elektrisko drošības ierīci, kas kontrolē šahtas durvju noslēgšanu;
 - 2024.gada 1.aprīlim – liftiem ar manuālām šahtas durvīm;
 - 2025.gada 1.aprīlim– liftiem ar automatizētām šahtas durvīm.
- Mēneša laikā pēc lifta drošuma novērtēšanas pabeigšanas inspicēšanas institūcija sagatavo lifta drošuma novērtēšanas protokolu, ko izsniedz lifta valdītājam, un par veikto pārbaudi aktualizē informāciju BIR.

Liftu drošuma novērtēšana

Inspicēšanas institūcijas protokolā tiks norādīti risku veidi un risku līmeņi pēc **LVS EN 81-80:2021** Drošuma noteikumi liftu uzbūvei un uzstādīšanai. Eksploatācijā esošie lifti. 80.daļa: Eksploatācijā esošo pasažieru un kravas/pasažieru liftu drošuma uzlabošanas noteikumi (standarts pieejams latviešu valodā).

Liftu risku novēršana

Lai novērstu konstatētos riskus, valdītājs:

- Sešu mēnešu laikā no lifta drošuma novērtēšanas protokola saņemšanas dienas sagatavo risku novēršanas vai samazināšanas pasākumu plānu un to papīra vai elektroniska dokumenta formā iesniedz izvērtēšanai inspicēšanas institūcijā, kas veikusi lifta drošuma novērtēšanu;
- Inspicēšanas institūcija aktualizē BIR ar informāciju par valdītāja sagatavoto plānu;
- Plānu pievieno lifta lietošanas dokumentācijai;
- Saskaņā ar plānu veic risku novēršanas vai samazināšanas pasākumus Noteikumu Nr.679 54. punktā noteiktajos termiņos.

Liftu risku novēršana

Lifta risku novēršanas vai samazināšanas pasākumus veic šādos termiņos atkarībā no riska līmeņa:

- ļoti augsts risks – lifta lietošana tiek pārtraukta, līdz tiek veikti riska novēršanas vai samazināšanas pasākumi un saņemts inspicēšanas institūcijas atzinums par konstatēto risku novēršanu;
- augsts risks – piecu gadu laikā no valdītāja sagatavotā plāna aktualizēšanas BIR;
- vidējs risks – desmit gadu laikā no valdītāja sagatavotā plāna aktualizēšanas BIR;
- zems risks – piecpadsmit gadu laikā no valdītāja sagatavotā plāna aktualizēšanas BIR.

Patērētāju tiesību
aizsardzības centrs

Liftu risku novēršanas termiņi

Ter- miņš	01.04. 2023.	01.04. 2024.	01.04. 2025.	01.04. 2026.	01.04. 2027.	01.04. 2028.	01.04. 2029.	01.04. 2030.	01.04. 2031.	01.04. 2032.	01.04. 2033.	01.04. 2034.	01.04. 2035.	01.04. 2036.	01.04. 2037.	01.04. 2038.	01.04. 2039.	01.04. 2040.
I liftu tips, riski:																		
<i>Augsts</i>																		
<i>Vidējs</i>																		
<i>Zems</i>																		
II liftu tips, riski:																		
<i>Augsts</i>																		
<i>Vidējs</i>																		
<i>Zems</i>																		
III liftu tips, riski:																		
<i>Augsts</i>																		
<i>Vidējs</i>																		
<i>Zems</i>																		

!!! Ja liftam Noteikumu Nr.679 III nodaļā noteiktajā kārtībā nav veikta lifta drošuma novērtēšana vai risku novēršana, inspicēšanas institūcija tehniskajā pārbaudē liftu novērtē ar vērtējumu «3».

Patērētāju tiesību
aizsardzības centrs

Ieguvumi no risku novēršanas

Samazināts risks liftu lietotājiem iekrist lifta šahtā

Samazināts risks iekrist šahtā, ja pretī neatrodas lifta kabīne nomainot šahtas durvju slēgmehānismus
[https://www.elaisbl.eu/images/Safety_of_Existing_Lift_SNEL_application_2020.pdf]

Samazināts risks iekrist šahtā, uzstādot atbilstošu kabīnes zemsliedzņa aizsargu

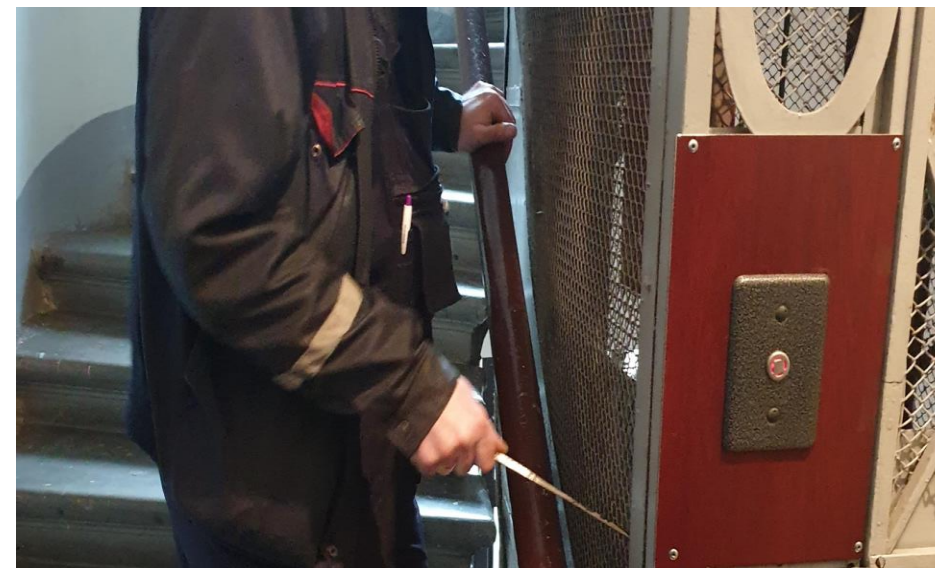
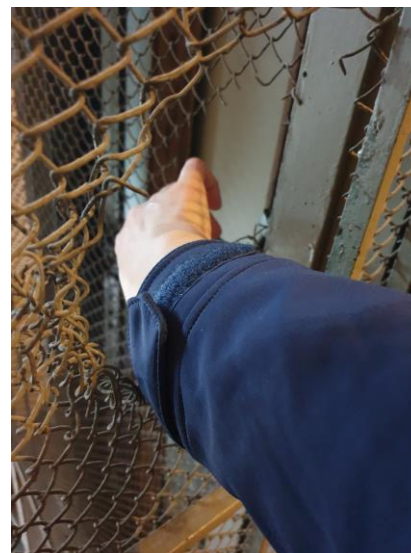
[https://www.elaisbl.eu/images/Safety_of_Existing_Lift_SNEL_application_2020.pdf]

Patērētāju tiesību
aizsardzības centrs

Ieguvumi no risku novēršanas

Samazināts risks liftu lietotājiem iekrist lifta šahtā vai pieklūt kustīgajām daļām

Samazināts risks iekrist šahtā, ja pretī neatrodas lifta kabīne vai pieklūt kustīgajām daļām nomainot šahtas durvju slēgmehānismus
[https://www.elaisbl.eu/images/Safety_of_Existing_Lift_SNEL_application_2020.pdf]

Patērētāju tiesību

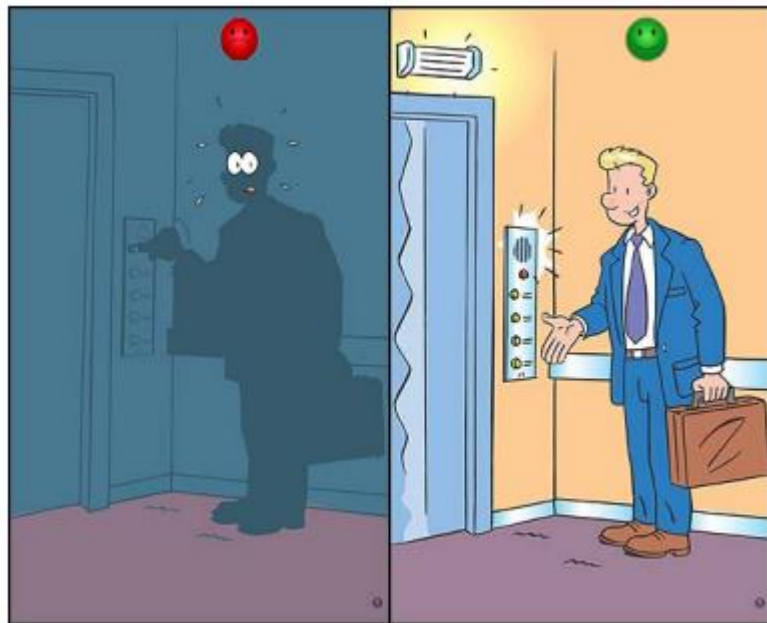
Ieguvumi no risku novēršanas

Samazināts risks liftu lietotājiem

Samazināts risks, ka kabīne varētu pārvietoties augšup ar pārmērīgu ātrumu

[https://www.ela-aisbl.eu/images/Safety_of_Existing_Lift_SNEL_application_2020.pdf]

Lifta kabīne aprīkota ar avārijas barošanas avotu kabīnes apgaismojuma nodrošināšanai un iespējai izsaukt glābšanas dienestu no kabīnes (samazināts panikas risks)

[<https://www.btvcontrol.be/Assets/Documents/nl/Producten/Liften/Het%20ABC%20van%20de%20modernisatie%20van%20uw%20lift.pdf>]

Samazināts pakļupšanas/pakrišanas risks, samazinot kabīnes un stāvas laukuma grīdas līmeņu starpības

[https://www.leia.co.uk/wp-content/uploads/upload_image/file/Lift%20Safety%20Recommendations%20issue%202.pdf]

Piemērs. Ieguvumi no risku novēršanas Samazināts risks liftu apkalpojošajam personālam

Samazināts apkalpojošā personāla
saspiešanas/iesprostošanas risks uzstādot
kabīnes apstādināšanas ierīces

[https://www.ela-aisbl.eu/images/Safety_of_Existing_Lift_SNEL_application_2020.pdf]

Patērētāju tiesību
aizsardzības centrs

Piemērs. Ieguvumi no risku novēršanas Samazināts risks liftu apkalpojošajam personālam

Samazināts risks nokrist no kabīnes jumta

[https://www.ela-aisbl.eu/images/Safety_of_Existing_Lift_SNEL_application_2020.pdf]

Jānodrošina aizsardzība
pret elektrošoku

Tipiskākie risku novēršanas pasākumi augsta riska gadījumā

- Jāuzstāda apstādināšanas ierīce šahtas bedrē;
- Šahtas durvju bloķēšanas ierīcēm jāatbilst EN 81-20 5.3.9.1. apakšpunktam;
- Šahtas durvju ārkārtas atvēršana tikai ar speciālu ierīci (piemēram, trīsstūrveida atslēgu);
- Jāuzstāda atbilstošs zemsliedzņa aizsargs;
- Aizsardzība pret nokrišanu no kabīnes jumta- jāuzstāda margas uz kabīnes jumta vai jāsamazina brīvais attālums starp kabīnes jumta ārējām malām un blakus esošām malām līdz 30 cm;
- Lifta kabīni aprīko ar abpusējiem saziņas līdzekļiem, kas nodrošina kabīnē esošo cilvēku iespējas pastāvīgi kontaktēties ar apkalpojošo personālu;
- Aizsardzība pret elektrošoku;
- Kabīnes līmeņošanas un apstāšanās precizitāte;
- Pārbaudes (inspekcijas) vadības stacija un apstādināšanas ierīce uz kabīnes jumta.

Tipiskākie risku novēršanas pasākumi vidēja riska gadījumā

- Apgaismojumam kabīnē jābūt saskaņā ar EN 81-20, 5.4.10.1., 5.4.10.2., 5.4.10.3. apakšpunktiem;
- Kabīnē jābūt avārijas apgaismojumam saskaņā ar EN 81-20, 5.4.10.4. apakšpunktu;
- Jānodrošina aizsardzība pret traumām no dzenskriemeļiem, trīšiem vai ķēžratiem saskaņā ar EN 81-20, 5.5.7. apakšpunktu;
- Jānodrošina augšupvirziena kabīnes ātruma paātrināšanās aizsardzība saskaņā ar EN 81-20, 5.6.6. apakšpunktu.

Piemērs. Pirms «CE» lifts bez abpusējās saziņas

- Noteikumu Nr.679 II nodaļā, kā viena no būtiskajām prasībām ietverta prasība par abpusējās saziņas līdzekļu nodrošināšanu (40.punkts).
- Saskaņā ar EN 81-80 abpusējās saziņas neesamība tiek klasificēta ar augstu risku un valdītājam 5 gadu laikā pēc sagatavotā risku novēršanas vai samazināšanas pasākumu plāna aktualizēšanas BIR jānovērš konstatētais riska līmenis ar abpusējās saziņas uzstādīšanu.

Piemērs «CE» lifts bez abpusējās saziņas

- Saskaņā ar Noteikumu Nr.679 3.1.apakšpunktu jāatbilst normatīvajiem aktiem par liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanu, ražošanu un liftu uzstādīšanas un atbilstības novērtēšanu.
- Ministru kabineta 2016. gada 5. aprīļa noteikumu Nr. 206 "Liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas un atbilstības novērtēšanas noteikumi« 99.punkts nosaka, ka lifta kabīni aprīko ar abpusējiem saziņas līdzekļiem, kas nodrošina kabīnē esošo cilvēku iespējas pastāvīgi kontaktēties ar apkalpojošo personālu.
- **Pēc 2022.gada 1.aprīļa** «CE» lifta kārtējās tehniskās pārbaudes laikā, ja netiks nodrošināta divpusējā saziņa lifts tiks novērtēts ar vērtējumu «2» un valdītājam mēneša laikā jānovērš neatbilstība un jāveic atkārtota tehniskā pārbaude.

Piemērs. «CE» lifts ar kabīnes apstāšanās neprecizitāti

**Lifta kabīnes apstāšanās precizitāte > 30 mm (šobrīd pieļaujams 50 mm).
Pēc 2022.gada 1.aprīļa «CE» liftam, apstāšanās precizitāte jānodrošina ± 10 mm !!!**

